

Mishnah Nedarim, chapter 3

משנה נדרים פרק ג

(1) Four types of vows were invalidated by the Sages. [These are:] vows of incentive, vows of exaggeration, vows in error, and vows [broken] accidentally. Vows of incentive — how so? If a person was selling an article and said: “*Konam* that I do not let you have it for less than a *sela*,” and the other replied: “*Konam* that I do not give you more than a *shekel*” —

both agree upon three dinars [one *sela* = two *shekel* = 4 dinars, the seller may sell it and the buyer may buy it, since they didn't mean to actually vow, rather, they were using it, as a negotiating tactic]. Rabbi Eliezer ben Yaakov said, Also, [considered a vow of incentive, which has no validity] is the one [while arguing with a friend who refuses to dine with him, and] who wishes to subject his friend to a vow compelling him to eat with him [by saying: “*Konam* — you are forbidden to benefit from me, if you do not dine with me.” And if one wants any of his vows not to have validity,] he should say: “Every vow which I may make in the future shall be null” [and his vows are then invalid], provided that he remembers this at the time he makes the vow.

(2) Vows of exaggeration [which have no validity]: When a person says: “*Konam*

רבנו עובדיה מברטנורא

א ארבעה נדרים. כולוהו מפרש להו ואזיל: קונם שאני פוחת לך מן הסלע. קונם ככר זה עלי אם אני פוחת לך מן הסלע. והסלע הוא ד' דינרים: על השקל. הוא חצי סלע: שניהם רוצים בשלשה דינרים. ולא היה בלבם לשם נדר, אלא המוכר נדר לזרו הלוקח שיוסיף דמים, וכן הלוקח כדי שיפחות המוכר בדמי המקח, הלכך לא הוי נדר. ואע"ג דדברים שבלב אינם דברים, היכא דמוכחא מלתא כי הכא שכן דרך כל מוכרין ולוקחין לעשות כן, אזלינן בתר דברים שבלב: ר"א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו כו'. מפרש בגמרא דחסורי מחסרא והכי קתני, הרוצה שיאכל חבירו אצלו ומסרב בו ומדירו, נדרי זרוזין הוא. והרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בראש השנה, ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל. ויעמוד בראש השנה לאו דוקא אלא ה"ה בכל עת שירצה ולכל זמן שיקבע: ובלבד שיהיה זכור. מן התנאי בשעת הנדר ודעתו על התנאי שיהיה קיים, או הנדר בטל. אבל אם לא נזכר מן התנאי בשעת הנדר ולא בתוך כדי דבור משעה שנדר, הנדר קיים. ואין צ"ל אם נזכר מן התנאי בשעת הנדר ודעתו שיהיה התנאי בטל והנדר קיים, דפשיטא שהנדר קיים. ומשפטי השבועות והנדריים שוין לדין זה. והלכה כרבי אליעזר בן עקיב: **ב נדרי הבאי.**

א ארבעה נדרים התירו חכמים, נדרי זרוזין, ונדרי הבאי, ונדרי שגגות, ונדרי אנסים. נדרי זרוזין כיצד, היה מוכר חפץ ואמר קונם שאני פוחת לך מן הסלע, והלה אומר קונם שאני מוסיף לך על השקל, שניהן רוצין בשלשה דינרין. רבי אליעזר בן יעקב אומר, אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו, אומר, כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל, ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: **ב נדרי**

[this bread, i.e., let this bread be prohibited from me,] if I did not see on the road as many as went forth from Egypt,” or “[*Konam*] if I did not see a serpent as large as the beam of an olive-press.” Vows in error [which have no validity]: [If a person says: “*Konam*,] if I ate or drank,” and then he remembered that he had; or, “[*Konam*] if I eat or drink,” and then he forgot [his vow] and ate or drank; [or] “*Konam* be any benefit which my wife has from me, because she stole my purse or beat my son,” and it was

הבאי, אָמַר קוֹנָם אִם לֹא רָאִיתִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, אִם לֹא רָאִיתִי נֶחֱשׁ כְּקוֹרֶת בֵּית הַבַּד. נִדְרֵי שְׁגָגוֹת, אִם אֶכְלָתִי וְאִם שְׁתִּיתִי וְנוֹכַר שְׂאֵכֶל וְשֵׁתָהּ, שְׂאֵנִי אוֹכֵל וְשְׂאֵנִי שׁוֹתֵה וְשִׁכַּח וְאָכַל וְשֵׁתָהּ, אָמַר קוֹנָם אֲשֶׁתִּי נִהְיִית לִי שְׁגָנְבָה אֶת כִּסִּי וְשִׁהַכְתָּה אֶת בְּנִי וְנִדְדַע שְׂלֵא הִכְתּוּ וְנִדְדַע שְׂלֵא גָנַבְתּוּ, רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרִי עָלֶיכֶם קָרְבָן וְנִמְצְאוּ אֲבִיו וְאֶחָיו. (ו) הָיוּ עִמָּהֶם אֲחֵרִים, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, הֵן מִתְרִין וְיִמָּה שְׁעִמְהֵן אֲסוּרִין. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְרִין: גַּ נִּדְרֵי אֲנָסִים, הִדִּירוּ חֲבֵרוֹ שִׂיאֵכֶל אֶצְלוֹ, וְחָלָה הוּא אוֹ שְׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שְׁעַכְבוּ

subsequently learned that she had not beaten him, nor stolen, [all these are vows in error]. If a person [thought he] saw strangers eating [his] figs and he said to them: “Let the figs be a *korban* [i.e., forbidden] to you,” and then discovered that they were his father and his brothers [whom he would not have prohibited], while others were with them too: the School of Shammai say: His father and brothers are permitted, but the rest are forbidden. The School of Hillel say: All are permitted.

(3) Vows [broken or taken] under duress: If a person subjected his friend to a vow, to dine with him [saying: “You are forbidden to benefit from me if you do not eat with me”], and then he or his son fell sick, or a river [rising] prevented

רבנו עובדיה מברטנורא

גזומא ושפת יתר, והוא בעצמו יודע שלא היה כר: קונם אם לא ראיתי. קונם עלי ככר זה אם לא ראיתי וכו': נדרים שגגות. אמר קונם עלי ככר זה: אם אכלתי אם שתיתי ונוכר שאכל ושתה. ובשעת הנדר היה סבור שלא אכל ולא שתה, לא היו נדר: קונם שאיני אוכל לך ואיני שותה, ושכח ואכל ושתה. דבשעה שהנדר חל שהוא בשעת האכילה והשתיה שכח את הנדר, מותר, דילפינן משבועה דכתיב (ויקרא ה) האדם בשבועה, דבעינן שיהיה אדם בשעה שהשבועה חלה עליו, כלומר שיהיה זכור מן השבועה הדין בנדר: קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כסי. היינו נדרים שגגות, דכיון שנודע שלא גנבה לו נמצא שלא היה נדר: אלו ואלו מותרין. דנדר שהותר מקצתו הותר כולו דאינו רוצה שיחול נדרו אלא כעין שנדר אותו, וכיון שמקצתו היה שוגג נתבטל כולו: ג נדרים אונסין. דמעיקרא לא היה ברעתו שיחול הנדר אם יעכבנו אונס, ובכחאי גזומא שהדברים

him [from coming to him] — these are vows [broken] under duress [and are not valid].

(4) It is permissible to vow [under duress] to murderers [who kill if their demands are not met], robbers [who do not murder], and [self-appointed illegal] tax officials that it [the produce which they demand] is *terumah*, even if it is not [in order to save it from them, since *terumah* is forbidden to a non-priest, its market value is less and hence not so attractive to the thief], or

that it belongs to the royal house, even if it does not. The School of Shammai say: A person may make any kind of vow, except those supported by an oath [i.e., a person may not say: “May all my produce be forbidden to me by an **oath**, if it is not *terumah*”], but the School of Hillel say: Even those with an oath [are permitted]. The School of Shammai say: A person may not volunteer to vow [if the murderer does not demand a vow as an assurance a person may not offer to vow on his own accord], and the School of Hillel say: He may volunteer. The School of Shammai say: [He may vow] only as far as he [the murderer, etc.] makes him vow; and the School of Hillel say: Even that which he does not force him to vow. E.g., if he [the robber] said to him, “[Repeat after me and] say: ‘*Konam* be any benefit my wife has from me,’” and he said, “*Konam* be any benefit my wife **and children** have from me” — the School of Shammai say: His

רבנו עובדיה מברטנורא

מוכחים, דברים שבלב הוּו דברים: **ד להרגין**. לסטים שהורגין האדם ונטלין את ממונו: **ולחרמין**. גזלנים שאינם הורגים. ולא זו אף זו קתני: **ולמוכסין**. במוכס העומד מאליו. אבל מוכס שהעמידו המלך, בין מלך ישראל בין מלך גוי ולוקח דבר קצוב בחוק המלכות דינא דמלכותא דינא ואסור לברוח מן המכס וכל שכן שאסור לידור ולישבע לו לשקר: **שהן של תרומה**. אע”פ שהורגין וגזלין, אין אוכלין דבר האסור. אי נמי, תרומה לא חשיבא להו מתוך שאינה נאכלת אלא לכהנים טהורים נמכרת בוול הרבה: **לא יפתח לו בנדר**. אם לא שאל ממנו האנס שידור לא יתחיל הוא בנדר: **במה שהוא מדירו**. אם שאל ממנו האנס לידור לא ידור לו אלא במה ששאל בלבד, ולא ידור לו בדבר אחר. וכל הני ארבעה נדרים דתנא במתניתין, דין הנדרים והשבועות שוים, ומה שמותר בנדר מותר בשבועה ואין צריכים התרה, חוץ מנדרי זירוזין בלבד שצריכים התרה מדברי סופרים, לפיכך השבועה

נָהַר, הָרִי אֵלוֹ נְדָרֵי אֲנִסִּין: **ד נודרין להרגין**
ולחרמין ולמוכסין שהיא תרומה אף על פי
 שאינה תרומה, שהן של בית המלך אף על
 פי שאינן של בית המלך. **בית שמאי**
אומרים, בכל נודרין, חוץ מ**שבועה** ובית
הלל אומרים, אף ב**שבועה**. **בית שמאי**
אומרים, לא יפתח לו בנדר. ובית הלל
אומרים, אף יפתח לו. **בית שמאי** אומרים,
במה שהוא מדירו. ובית הלל אומרים, אף
במה שאיננו מדירו. כיצד, אמרו לו אמור
 קונם אשתי נהנית לי ואמר קונם אשתי ובני
 נהנין לי. **בית שמאי** אומרים, אשתו מתרת

wife is permitted, but his children are forbidden; while the School of Hillel say: Both are permitted.

(5) [If a person, upon seeing a storm coming, says:] “Let these saplings be *korban* [i.e., consecrated] if they are not uprooted;” or [upon seeing a fire-storm coming, says:] “Let this garment be *korban* if it is not consumed,” they [are consecrated and] must be redeemed [before being permitted for secular use]. [However, If he said:] “Let these saplings be *korban until they are uprooted*;” or “Let this garment be *korban until it is consumed*,” they cannot be redeemed [since even if they are redeemed they will again revert to their consecrated state as per his vow **until the saplings are uprooted**, in which case, no redemption is required anyway].

(6) The one who vows [not to benefit] from seafarers, may benefit from land-dwellers; [not to benefit] from land-dwellers, he is forbidden [to benefit] from seafarers [as well], because seafarers are included in [the term] “land-dwellers.” [When one vows not to benefit from seafarers] not included [in the prohibition are] those who [merely] travel [short distances by sea, such as] from Acco to Jaffa, rather, only those [seafarers] who sail away great distances [from land].

(7) The one who vows [not to benefit] from those who see the sun, is forbidden

רבנו עובדיה מברטנורא

אסורה בהם: ה הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות. ראה רוח סערה באה וירא שמה יקצצו נטיעותיו ואמר הרי אלו קרבן אם אינן נקצצות. או שראה דליקה נפלה בעיר וירא על טליתו שמה תשרף ואומר הרי זו קרבן אם לא תשרף: יש להם פדיון. כשאר הקדשות, ויפדו ויקנה בדמיהן קרבן. דכיון דלא אמר הרי הן עלי כקרבן לאו למיסרינהו עליה כקרבן איכובין אלא שיהיו לקנות בדמיהן קרבן: אין להם פדיון. אלא המעות נתפסין בקדושה והנטיעות חוזרות להיות קדושות, דכיון דאמר עד שיקצצו, הכי קאמר, לכשאפדם יחזרו ויקדשו עד שיקצצו: ו מותר ביושבי יבשה. שאין דרכם לרדת בים: בכלל יושבי יבשה. שסופם לרדת ולישב ביבשה: לא כאלו ההולכים מעכו ליפו. אית דמפרשי לה הכי, הא דתנן ברישא דמתניתין הנודר מירודי הים מותר ביושבי יבשה דמשמע הא בירודי הים אסור, לא כאלו שהולכים מעכו ליפו, שהנודר מירודי הים אינו אסור בהם, דמשום דרך מועט כזה לא מקרו יורדי הים. ואית דמפרשי, לא כאלו ההולכים מעכו ליפו בלבד דבכלל יורדי

[to benefit] from the blind as well, because he meant, “those whom the sun sees.”

(8) The one who vows [not to benefit] from the black-haired, may not [benefit] from the bald and from the gray-haired, but he may [benefit] from women and from children, because only men are called “black-haired” [because women always cover their hair, and therefore would be referred to as “those with covered hair,” and children may go about bareheaded, and therefore would be referred to as “the bareheaded”].

(9) The one who vows [not to benefit] from *yelodim* [i.e., those already born] may [benefit] from *noladim* [i.e., those to be born]; [if he vows not to benefit] from *noladim*, he may not [benefit] from *yelodim* [i.e., those to be born, as well as *noladim*, the term *noladim* include both those to be born and those already born]. Rabbi Meir permitted [the one who vowed not to benefit from *noladim*] from *yelodim* [just as the one who vows *yelodim* is permitted *noladim*], but the Sages say: [When he vows *noladim*] he means all whose nature it is to be born [i.e., not hatched, and therefore, the Sages include in the term “*noladim*” both those already born and those who will be born].

(10) The one who vows [not to benefit] from those who rest on the Sabbath, is forbidden [to benefit] both from Israelites and Kutim [Samaritans]. If he vows [not to benefit] from garlic eaters, he may not benefit from Israelites and Kutim

רבנו עובדיה מברטנורא

הים הם ליאסר וגם יושבי יבשה מקרו, אלא אף במי שדרכו לפרש, לפי שסופו לירד ליבשה: ז מ' שהחמה רואה אותו. מדלא קאמר מן הרואים: אסור בקרחים ובבעלי השיבות. מדלא קאמר בבעלי השער: שאין נקראים שחורי הראש אלא אנשים. לפי שהאנשים פעמים מכסים ראשם ופעמים מגלים ומשחרות ראשם ניכר שהם אנשים, אבל נשים לעולם הולכות וראשם מכוסה. והקטנים בין זכרים בין נקבות הולכין בגילוי הראש ואינם ניכרים בין זכר לנקבה, ומשום הכי לא אקרו שחורי הראש אלא האנשים הגדולים: ט מן הילודים. משמע שנולדו כבר: מן הנולדים. משמע העתידין להוולד: מן הנולדים רבי מאיר מתיר אף בילודים. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני מן הנולדים אסור בילודים, ר"מ אומר אף הנודר מן הנולדים מותר בילודים, כי היכי דהנודר מן הילודים מותר בנולדים: אלא ממני שדרכו להוליד. כגון אדם ובהמה, לאפוקי עופות ודגים שאין מולידים אלא מטילים ביצים: י מאוכלי שום. אחד מעשר תקנות שתיקן עזרא שיהיו אוכלים שום

אסור אף בסומין, שלא נתכון זה אלא למי שהחמה רואה אותו: ח הנודר משחורי הראש, אסור בקרחין ובבעלי שיבות, ומתיר בנשים ובקטנים, שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים: ט הנודר מן הילודים, מתיר בנולדים. מן הנולדים, אסור בילודים. רבי מאיר מתיר אף בילודים. וחקמים ואמרים, לא נתכון זה אלא במי שדרכו להוליד: י הנודר משוכתי שבת, אסור בישראל ואסור בכותים. מאוכלי שום, אסור בישראל ואסור

[it was customary for them to eat garlic on Friday evenings]; [if he vows not to benefit] from those who go up to Jerusalem [for the three Festivals], he is forbidden [to benefit] from Israelites, but permitted [to benefit] from Kutim.

(11) [If a person says:] “*Konam* that I do not benefit from the children of Noah,” he may benefit from Israelites [who are now called after Avraham, and not after Noah], but [may] not [benefit] from non-Jews. [If a person says: “*Konam*] that I do not benefit from the seed of Avraham,” he is forbidden [to benefit] from Israelites, but is permitted [to benefit] from non-Jews [even if they are descended from Avraham, because only the descendants of Yaakov are called “the seed of Avraham”]. [If a person says: “*Konam*] that I do not benefit from Israelites,” [if he wishes to do business with Israelites,] he must purchase [from them] for more [than their worth] and sell [to them] for less [than their worth; if he trades with them on ordinary terms, he is benefitting from them]. [If a person says: “*Konam*] if Israelites benefit from me,” he must buy [from them] for less and sell [to them] for more [than their worth, if they consent to this]. “[*Konam*] that I may not benefit from them, nor they from me,” he may benefit only from non-Jews. [If a person says: “*Konam*] that I do not benefit from the uncircumcised,” he may benefit from uncircumcised Israelites [e.g., Israelites who for medical reasons were uncircumcised] but not from circumcised non-Jews; “[*Konam*] that I do not benefit from the circumcised,” he is forbidden

רבנו עובדיה מברטנורא

לילי שבת, מפני שמרבה הזרע וליל שבת הוא זמן עונה של תלמידי חכמים: ומותר בכותים. שאינן עולים לרגל. ואע”ג דמדאורייתא הוא, מפני שהם שונאים ירושלים ובחרו להם הר גריזים: **יא מותר בישראל.** שיצאו מכלל בני נח: **ואסור באומות העולם.** ואפילו באותם שהם מזרע אברהם: **אסור בישראל.** וגרים נמי בכלל זרע אברהם ניהו, דכתיב (בראשית י”ז) כי אב המון גוים נתתיך: **ומותר באומות העולם.** ואפילו באותם שהם מזרע אברהם, דלא אקרו זרע אברהם אלא בני יעקב בלבד, דכתיב (שם כ”א) כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק: **שאיני נהנה לישראל.** משל ישראל: **שאינן ישראל נהנים לי.** משל: **ומוכר ביותר אם שומעין לו.** גרסינן. כלומר ימכור הדבר ביותר מכדי שויו אם ירצה חבירו לשמוע לו, ולקנות ממנו החפץ ביותר ממה ששוד: **לערלים.** דעתו על מי שאינו מאמין בברית מילה: **למולים.** המאמינים בברית מילה: **מותר בערלי ישראל.**

to benefit from uncircumcised Israelites but not from circumcised non-Jews, because “uncircumcised” is a term applicable only to non-Jews, as it is said: “For all the nations are uncircumcised and all the House of Israel are uncircumcised in the heart,” (Jeremiah 9:25) and it is said: “And this uncircumcised Philisti shall be [as one of them],” (I Samuel 17:36) and it is said: “Lest the daughters of the Philistines rejoice, lest the daughters of the uncircumcised triumph.” (II Samuel 1:20) Rabbi Elazar ben Azariah said: The foreskin is loathsome, since it is a term of reproach for the wicked, as it is said: “For all the nations are uncircumcised and all the House of Israel are uncircumcised in the heart.” Rabbi Yishmael says:

Great is [the commandment of] circumcision, since thirteen covenants were made through it [the word “covenant” appears 13 times in the passages in which Avraham is commanded to circumcise himself (Genesis 17)]. Rabbi Yose says: Circumcision is [a] great [precept], for it overrides [the severity of] the Sabbath [since it is performed on the Sabbath, even though it entails otherwise prohibited labor]. Rabbi Yehoshua ben Karhah says: Great is [the commandment of] circumcision, for which Moshe did not have [his punishment] suspended for even a single hour. Rabbi Nehemiah says: Great is [the commandment of] circumcision, since it supersedes the laws of leprosy [a leprous spot on the foreskin may be cut off together with it]. Rebbi says: Great is circumcision, for [despite] all the commandments which Avraham fulfilled, he was not called “perfect” until he circumcised himself, as it is said: “Walk before me, and be

רבנו עובדיה מברטנורא

כגון מי שמתו אחיו מחמת מילה: **ואסור במולי אומות**. כגון ערבי מהול וגבעוני מהול: **שלוש עשרה בריתות**. נאמרו בפרשת מילה שנאמרה לאברהם: **שהיא דוחה את השבת**. דכתיב (ויקרא יב) וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ואפילו בשבת: **שהיא דוחה את הנגעים**. דדרשינן ימול, ואפילו במקום בהרת, ואין כאן משום קוצץ בהרתו שהוא בלאו דהשמר בנגע הצרעת (דברים כ"ד):

למולים, אסור בערלי ישראל ומתר במולי האמות, שאין הערלה קרויה אלא לשם הגוים, שנאמר (ירמיה ט) כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב, ואומר (שמואל א יז) והיה הפלשתי הערל הזה, ואומר (שמואל ב א) פן תשמחנה בנות פלשתים, פן תעלזנה בנות הערלים. רבי אלעזר בן עזריה אומר, מאיסקה הערלה שנתגנו בה הרשעים, שנאמר, כי כל הגוים ערלים. רבי ישמעאל אומר, גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות. רבי יוסי אומר, גדולה מילה, שדוחה את השבת החמורה. רבי יהושע בן קרחה אומר, גדולה מילה, שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה. רבי נחמיה אומר, גדולה מילה, שדוחה את הנגעים. רבי אומר, גדולה מילה, שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם, עד שמל, שנאמר (בראשית יז),

perfect.” (Genesis 17:1) Another explanation: great is circumcision, for if it were not for it, the Holy One, blessed be He, would not have created the universe, as it is said: “Thus says the Lord, But for My covenant by day

and night [i.e., circumcision], I would not have appointed the ordinances of heaven and earth” (Jeremiah 33:25).

הַתְּהִלָּה לְפָנַי וְהָיָה תַּמִּים. דְּבַר אַחַר, גְּדוּלָּה מִיָּלָה, שְׂאֵלְמָלָא הִיא, לֹא בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג), כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּרִיתִי יוֹמָם וּלְיָלָה, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שִׁמַּתִּי:

eMishnah.com